

Hållbara kommuner?

Vad innebär *Utvecklings- och hållbarhetsagenda* för Åland och FN:s Agenda 2030 för kommunen?

25 september 2019

Autonomi, parlament,
lagstiftning och egen flagga.
Demilitariserat.

Micke Larsson

- *Utvecklings- och hållbarhetsstrateg vid Ålands landskapsregering*
 - Huvudsekreterare för nätverket bärkraft.ax och dess utvecklings- och hållbarhetsråd
 - Medlem i Nordiska ministerrådets expertgrupp för hållbar utveckling
 - Suppleant i Finlands kommission för hållbar utveckling

Hållbara kommuner?

bärkraft.ax

Milstolpe 2014

Lagtinget och landskapsregeringen inleder 2014 en gemensam strävan mot ett hållbart och bärkraftigt Åland **senast 2051**.

I enlighet med fyra hållbarhetsprinciper.

HÅLLBARHETSPRINCIPERNA*

I det hållbara samhället utsätts **inte** naturen **systematiskt** för...

1.... koncentrationsökning av ämnen från berggrunden.

2.... koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion.

3.... undanträngning med fysiska metoder.

Och i det hållbara samhället bidrar vi **inte** till att människor utsätts för **strukturella hinder** för...

4a... hälsa

4b... inflytande

4c... kompetens

4d... opartiskhet

4e... meningsskapande

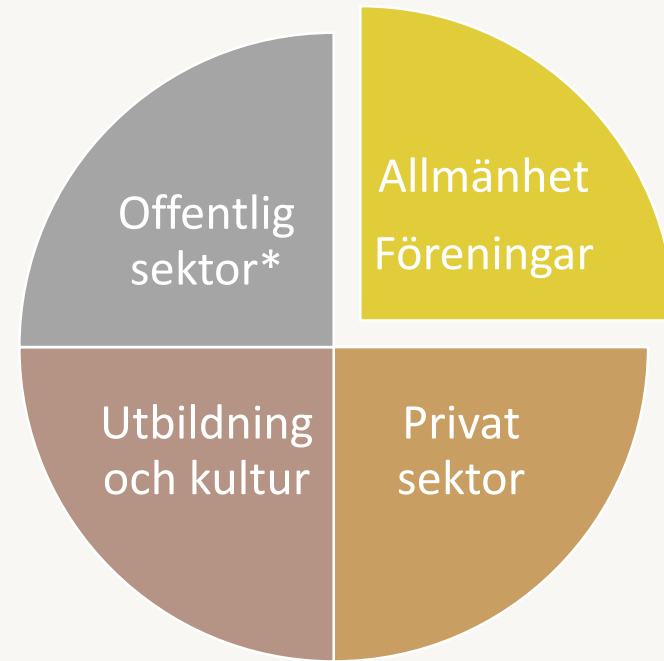
* Tjänar som riktlinjer för Ålands strävan mot ett bärkraftigt och till fullo hållbart Åland senast 2051.

Mission impossible:

Hur förverkliga samhällets gemensamma strävan om ett hållbart och bärkraftigt samhälle?

Frågan ställdes under 2015, svaret blev:

Genom partnerskap mellan samhällets sektorer i form av ett nätverk.

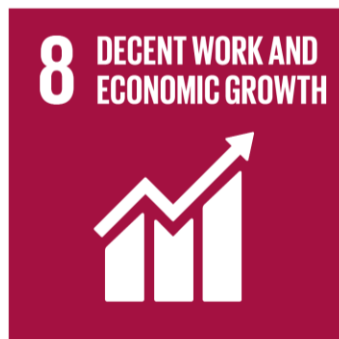

* lagtinget, landskapsregeringen, myndigheter, kommuner, kommunförbund och offentliga bolag

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

17 GOALS TO TRANSFORM OUR WORLD

2016 - Nätverket bärkraft.ax bildas och utvecklings- och hållbarhetsagendan manifesteras

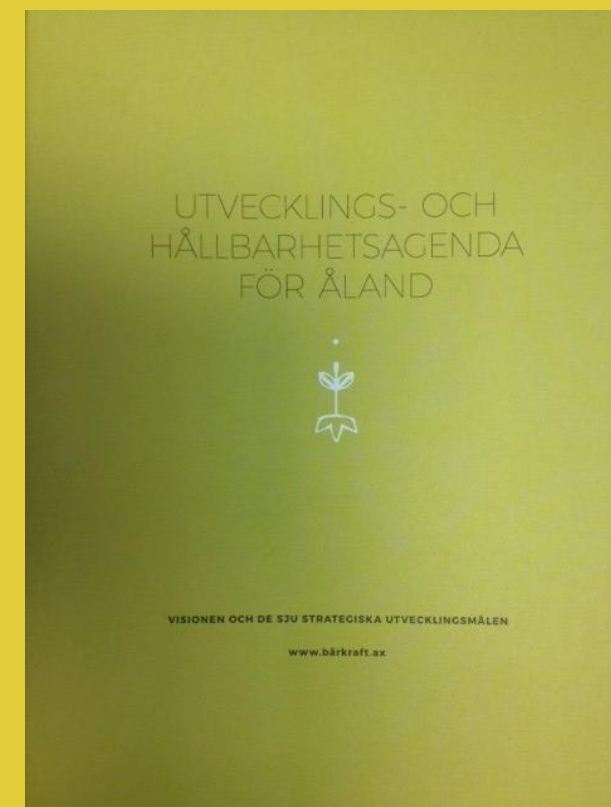
9 februari 2016 – Forum för samhällsutveckling I

Nätverket bärkraft.ax bildas på initiativ av aktörer i offentliga sektorn, näringslivet, föreningslivet och akademien. Öppet för alla.

23 sep 2016 – Forum för samhällsutveckling II

Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland manifesteras och utgör ett "samhällskontrakt", som samhällets sektorer gemensamt arbetat fram och ställt sig bakom.

Agendan arbetades fram inom ramen för bärkraft.ax med hundratals deltagande personer och organisationer (under perioden feb-sep 2016).

**ALLA KAN BLOMSTRA
I ETT BÄRKRAFTIGT SAMHÄLLE
PÅ FREDENS ÖAR**

DE SJU STRATEGISKA UTVECKLINGSMÅLEN

1 **Välstånd för människor
vars inneboende resurser växer**

2 **Alla känner tillit och har verkliga
möjligheter att vara delaktiga i
samhället**

3 **Allt vatten har god kvalitet**

4 **Ekosystem i balans och biologisk
mångfald**

5 **Attraktionskraft för boende,
besökare och företag**

6 **Markant högre andel energi från
förnyelsebara källor och ökad
energieffektivitet**

7 **Hållbara och medvetna konsumtions-
och produktionsmönster**

Medaktörerna utgör på många sätt navet i bärkraft.ax. Medaktörerna samordnar löpande planering av och åtgärder för agendans förverkligande.

ABF Åland
Folkhälsan
Högskolan på Åland
Mariehamns stad

Ams
Företagarna på Åland
Landsbygdsutvecklingen
Mise

Emmaus
Företags skärgård
Leader Åland
NIPÅ

Regnbågsfyren
Röda Korset
Sveriges generalkonsulat
Ålands feministparaply

Rädda Barnen
SKUNK
Visit Åland
Ålands fredsinstitut

Rädda Lumparn
Skördefestens V.
ÅHS
Åland gymnasium

Ålands handikappförbund
Ålands marthadistrikt
Ålands Ombudsmannam.
Ålands Vatten

Ålands Idrott
Ålands Natur & Miljö
Ålands Producentförbund
ÅSUB

Ålands kommunförbund
Ålands Näringsliv
Ålands 4h
Östersjöfonden

Alla kommuner

Landskapsregeringen

Stödstrukturer – Utvecklings- och hållbarhetsrådet

Utvecklings- och hållbarhetsrådet vill agera hjärta och hjärna i bärkraft-processen. Rollen handlar om att stå för kontinuiteten och vitaliteten i utvecklings- och hållbarhetsarbetet.

Rådets medlemmar 2018-2019 (ny mandatperiod 2020-2021):

- Rådets ordförande, lantrådet Katrin Sjögren
- Stadsdirektör Barbara Heinonen (Mariehamns stad)
- Ordförande Birgitta Eriksson-Paulson (Ålands Producentförbund)
- Vicelanträdet Camilla Gunell (Landskapsregeringen)
- Förv.- och utv. chef Dan E Eriksson (Landskapsregeringen)
- Vice ordf resp. informationsdirektör Johanna Boijer-S (Ålands Näringsliv/Viking Line)
- Rektor Marcus Koskinen-Hagman (Ålands lyceum)
- Verksamhetsledare Niclas Forsström (Folkhälsan)
- Ordförande resp. VD Peter Wiklöf (Ålands Näringsliv resp Ålandsbanken)
- Rättsvetare Petra Granholm (Fredsinstitutet/Natur & Miljö)
- Vice VD Rebecka Eriksson (Eriksson Capital)
- Verksamhetsledare Robert Jansson (Emmaus)

bärkraft.ax

Arbetsgruppen för koordinering och rapportering

En **arbetsgrupp för koordinering och rapportering** har bildats inom ramen för nätverket bärkraft.ax. Arbetsgruppens uppdrag är

- (1) dels att koordinera implementeringen av utvecklings- och hållbarhetsagendans sju strategiska utvecklingsmål och
- (2) dels att ansvara för rapporteringen av genomförandet.

Uppdragsbeskrivningen är fastställd av utvecklings- och hållbarhetsrådet.

Arbetsgruppen ansvarar för att centrala aktörer, däribland företag, kommuner och övriga myndigheter, har möjlighet att delta i det samhällsgemensamma koordinerings- och rapporteringsarbetet.

Arbetsgruppen för koordinering och rapportering

Mål	Huvudansvariga koordinators	Bollplank
1, 2	Bengt Michelsson (LR), avdelningschef social- och miljöavd	Erika Boman (Högskolan på Åland)
1, 2	Niklas Stenbäck (LR), avdelningschef utbildnings- och kulturavd	Lotta Angergård (Rädda Barnen)
		Martha Hannus (Emmaus, suppleant)
3	Helena Blomqvist (LR), byråchef miljöbyrån	Lotta Nummelin (Östersjöfonden)
4	Helena Blomqvist (LR), se ovan mål 3	David Abrahamsson (prel., Nåtö Biol. St.)
5	Linnéa Johansson (LR), avdelningschef näringsavdelningen	Terese Flöjt (Mariehamns stad)
6	Stefan Fransman (LR), teknisk samhällsstrateg infrastrukturavd	Jonas Holmström (Ålands Natur & Miljö)
7	Linnéa Johansson (LR), se ovan mål 5	Karin Rosenberg-Brunila (ledande hållbarhetslots)
Ledning: utvecklings- och hållbarhetsstrateg Micke Larsson (LR) samt utvecklingskoordinator och samhällsplanerare Karolina Gottberg (LR) (moderskapsledig) Övergripande: kulturbyråchef Viveka Löndahl (LR), finanschef Conny Nyholm (LR), biträdande finanschef Runa Tufvesson (LR) och Erica Scott (rådgivare).		

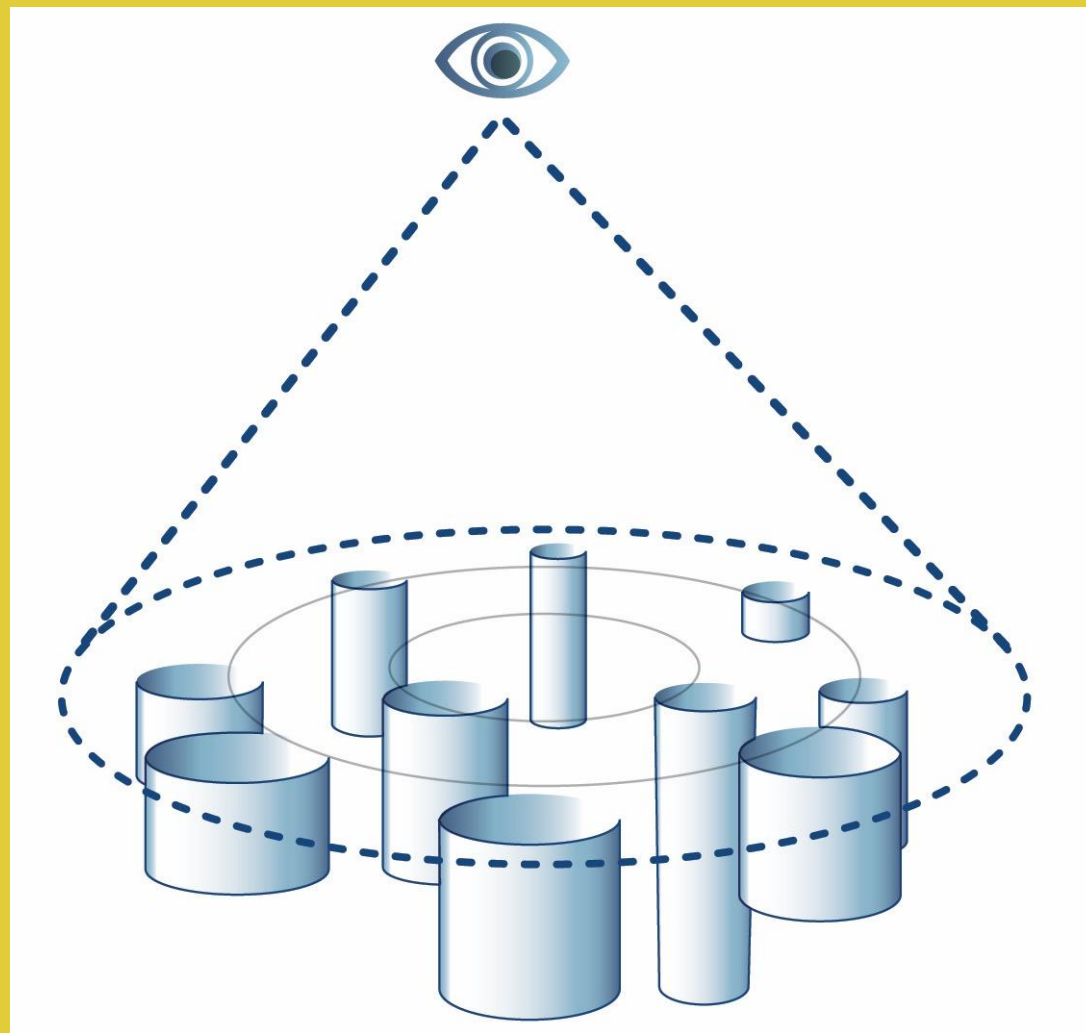
bärkraft.ax

Årlig statusrapport - systemperspektiv

Årliga statusrapporten bidrar till strukturerad överblick och identifierar framsteg, utmaningar och kritiska framgångsfaktorer, i syfte att utgöra beslutsstöd för alla samhällsaktörer.

Effektindikatorer för de sju strategiska utvecklingsmålen fastslås. Publiceras vid årliga Forum för samhällsutveckling.

Lästips: Rådets framåtblick i Statusrapport 2 (s 4-5)
Statusrapport 3 publicerades 10 juni 2019.

Nuläge – hur ligger vi till år 2019?

Statusrapport 3

Människors hälsa: rökning, livslängd
Lägre markbaserade utsläpp av kväve och fosfor
Attraktionskraft gällande inflyttning
Ekologisk produktion
Ökat valdeltagande
Minskade koldioxidutsläpp

Människors hälsa: psykisk ohälsa
Försämrade vattenkvalitet: dricksvatten och hav
Fler hotade arter – färre livsmiljöer
Minskad attraktionskraft för besökare
Arbetsplatser i privat sektor
Färre naturbeten
Ökad mängd avfall

bärkraft.ax

Färdplaner för uppnåendet av de sju strategiska utvecklingsmålen under framtagande vår/höst 2019

Långsiktiga färdplaner för uppnåendet av respektive strategiskt utvecklingsmål ska etableras. Dessa färdplaner ska omfatta alla delmål, aktuell nulägesbeskrivning i förhållande till målen, prioriterade åtgärder, tidsplan samt ansvariga/centrala aktörer. Första utkast presenteras och diskuteras vid utvecklings- och hållbarhetsrådets möte den 15 november.

bärkraft.ax

Trafikljusanalys av genomförandet (våren 2019)

De strategiska utvecklingsmålen delmål ska i likhet med huvudmålen uppnås senast år 2030. Arbetsgruppen för koordinering och rapportering har, som en del av nulägesanalysen, tagit fram en trafikljusanalys som syftar till att ge en indikation av hur vi ligger till i förhållande till uppnåendet av delmålen.

Bedömningen har gjorts i följande tre kategorier:

- 1 (grön) = Delmålet förväntas nås med de åtgärder/aktiviteter som redan är igång
- 2 (gul) = Behöver förbättring/förstärkning av åtgärder
- 3 (röd) = Off track; utvecklingen går åt motsatt håll från det önskvärda

Notera: Analysen utgör endast en indikation och bör användas med försiktighet.

Kommunen och utvecklings- och hållbarhetsagendan

bärkraft.ax

Kommunens roll i förverkligandet – *central och väsentlig offentlig aktör med ansvar och mandat*

Enligt utvecklings- och hållbarhetsagendan, sidan 20:

”Alla kommuner förväntas att aktivt delta i förverkligandet av agendan och att agera förebild genom ett gediget hållbarhetsarbete i den egna verksamheten.”

Notera: Antalet kommuner påverkar inte kommunens roll.

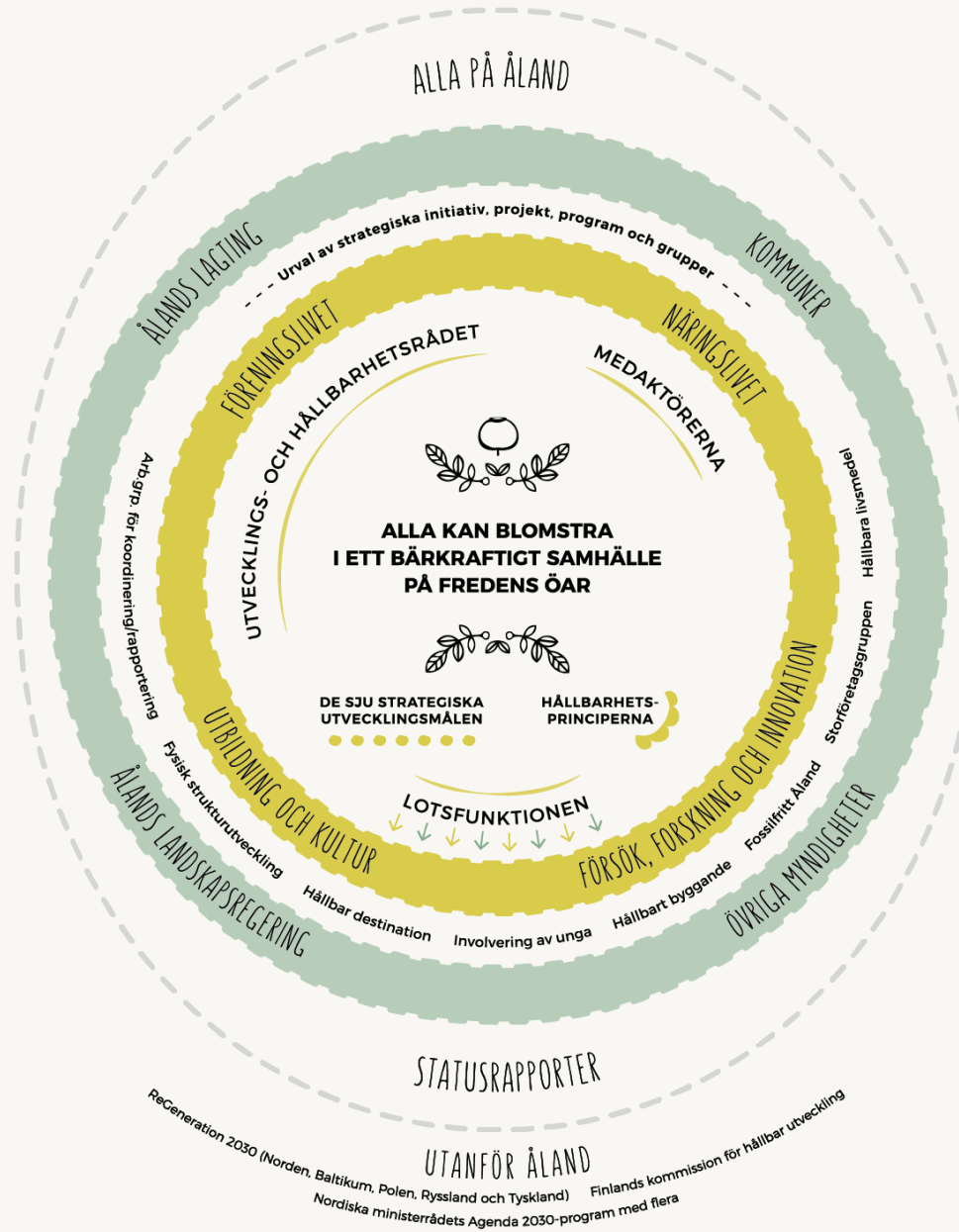

Kommunallagen

§ 3. Kommunens uppgifter

”Kommunen skall i all sin verksamhet sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling inom kommunen.”

ÖVERSIKT NÄTVERKET BÄRKRAFT.AX

Är kommunens verksamhetsidé hållbar?

Kärnverksamheten bidrar till uppnåendet av mål 1, 2 och 5.

Initiativ och åtgärder som bidrar till uppnåendet av mål 3, 4, 6 och 7 pågår.

DE SJU STRATEGISKA UTVECKLINGSMÅLEN

1 Välmående människor
vars inneboende resurser växer

2 Alla känner tillit och har verkliga
möjligheter att vara delaktiga i
samhället

3 Allt vatten har god kvalitet

4 Ekosystem i balans och biologisk
mångfald

5 Attraktionskraft för boende,
besökare och företag

6 Markant högre andel energi från
förnyelsebara källor och ökad
energieffektivitet

7 Hållbara och medvetna konsumtions- och produktionsmönster

Goda exempel

Utöver att ständigt arbeta med och utveckla en hållbar basservice och kärnverksamhet, har en eller flera kommuner...

...gått över till förnyelsebar energi för el och uppvärmning

...långsiktigt bedrivit samarbeten kring SFI-kurser och arbetar med integration

...gediget och kreativt arbetat för attraktionskraft

...arbetat för att visionen "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar" genomsyrar skola och undervisning

...arbetat med giftfria daghem

...byggt enligt miljöbyggstandard

...samverkat med näringslivet kring hållbara energilösningar

...städat med naturliga metoder och rengöringsmedel

...använt kommunala fastigheter, som bibliotek, som mötesplatser för kommunens invånare

Goda exempel

Utöver att ständigt arbeta med och utveckla en hållbar basservice och kärnverksamhet, har en eller flera kommuner...

...arbetat med att utveckla bebyggd miljö med syftet att stödja en livsstil som gynnar hållbar utveckling

...arbetat med en markanvändning som skyddar ekosystemens kapacitet och mångfald

...säkerställt tillgänglighet i alla kommunens fastigheter

...involverat alla av kommunens enheter i hållbarhetsarbetet

...succesivt fasat ut bilar som drivs av fossila bränslen

...gediget arbetat med hållbara livsmedel och hållbar livsmedelshantering i kommunala kök

...gjort en färdplan för en hållbar kommun

...givit utrymme för civilsamhällets engagemang i kommunens hållbarhetsarbete

Vad i kommunens verksamhet är eventuellt ohållbart?

Kan verksamheten förädlas för att stärka bidraget till förverkligandet av "Alla kan blomstra"-visionen och de strategiska utvecklingsmålen?

- Behov av analys och kartläggning?
- Integrerat i budgetprocessen (löpande verksamhet/investeringar)?
- Fysisk strukturutveckling, mark- och vattenanvändning?

Möjliga samverkansformer

- Aktivt deltagande i medaktörernas samordningsgrupp
- nästa möte: **21 november kl 9-11**
- Arbetsgruppen för koordinering och rapportering
- Utvecklings- och hållbarhetsrådet
- Färdplaner (inklusive lagstiftningsanalys)

På gång i höst (urval av aktiviteter)

- 18.9** Aftonskola för alla kandidater i lagtings- och kommunalvalen
- 25.9** Kommunernas framtidsseminarium resp. ÅHS utvecklingsdag
- 8.10** Arbetsgruppen för koordinering och rapportering (färdplaner)
- 15.10** Seminarium: hållbart byggande
- 25.10** Storföretagsgruppens möte (strategidiskussion)
- 1.11** Integrationstorget (möten företag och SFI-studerande)
- 15.11** Utvecklings- och hållbarhetsrådets nästa möte (färdplaner)
- 21.11** Medaktörsmöte
- 3.12** Arbetsgruppen för koordinering och rapportering (färdplaner)

Lotsfunktion/hållbarhetslotsar

Huvudmän:

Nätverkets medaktörer gm föreningen bärkraft Åland r.f.

Uppdragsbeskrivningar (huvudområden):

Ledande hållbarhetslots – Karin Rosenberg-B	Hållbarhetslots – Sofia Enholm
Lotsstöd till organisationer	Beteendeförändring hos privatpersoner
Strategisk drivkraft sektorspecifika processer	Lotsstöd till privatpersoner
Strategisk drivkraft utvalda nätverksgrupper	Kommunikationssamordning
Medverkan i koordinering av str utv mål 7	Samordning medaktörerna

Inbjudan – seminarium 28 okt

”Help shape a sustainable future: Agenda 2030 at the local level”

Kunskapsutbyte mellan nordiska kommuner och regioner

Tidpunkt: kl 9-17

Plats: i centrala Stockholm

Arrangör: Nordregio/Nordiska ministerrådet

Kostnadsfritt. Anmälan senast 21 okt.

Reflektion

En enig kommunsektor som drar åt samma håll,
i en dynamisk samverkansprocess med
landskapsregeringen och dess allmänna förvaltning,
utgör en synnerligen väsentlig kraftkälla och resurs för
utvecklings- och hållbarhetsagendans förverkligande.

ÖVERSIKT NÄTVERKET BÄRKRAFT.AX

